УДК 657

Мельник М. Ф.,
кандидат економічних наук, доцент Криворізького економічного інституту

ОБЛІК РЕМОНТІВ І МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

У статті викладені принципи обліку ремонтів та модернізації основних засобів, їх структура та оподаткування в умовах дії Податкового кодексу України.

Ключові слова: *основні засоби, ремонт, модернізація, витрати, строк служби, поліпшення.*

В статье изложены принципы учета ремонтов и модернизации основных средств, их структура и налогообложение в условиях действия Налогового Кодекса Украины.

Ключевые слова: *основные средства, ремонт, модернизация, затраты, срок службы, улучшение.*

The principles of repairs accounting and modernization of the fixed assets, their structure and taxation under operation conditions of Ukraine Taxation Code are presented in the article.

Key words: *fixed assets, repair, modernization, costs, service life, and improvement.*

Постановка проблеми. Основні виробничі засоби в процесі експлуатації зазнають фізичного зносу і втрачають свої експлуатаційні якості. У зв'язку з цим ремонт, модернізація і реконструкція основних засобів є необхідною умовою виробничого процесу. Від своєчасності та якості ремонту залежить ефективність використання основних виробничих засобів на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання визначення принципів класифікації ремонтів та модернізації основних засобів досліджувались та висвітлювались у працях провідних економістів України: В. В. Сопко, А. М. Поддерьогіна, Є. В. Калюги, Ф. Ф. Бутинця та роботах П. Й. Атамас, М. В. Кучірки.

Мета і завдання дослідження. Розглянути економічну природу ремонтів та модернізації основних засобів, навести їх класифікацію, визначити основні вимоги у податковому обліку відповідно до Податкового кодексу України.

© Мельник М. Ф., 2011

Викладення основного матеріалу. Ремонт основних засобів проводиться для підтримки нормального функціонування в зв'язку з тривалістю терміну служби основних засобів і не має на меті поліпшення (підвищення) раніше прийнятих нормативних показників функціонування об'єктів. Ремонт основних фондів – це усунення ушкоджень, поломок основних засобів з метою відновлення їх експлуатаційних якостей.

Своєчасний ремонт основних виробничих засобів запобігає передчасному їх зносу та вибуттю, продовжує термін служби, підвищує виробничу потужність та скорочує потребу в нових капітальних вкладеннях.

Розрізняють поточний, середній і капітальний ремонти основних засобів.

Поточний ремонт – це ремонт, при якому заміняються зношені деталі машин, устаткування, ліквідуються незначні дефекти, не справності та поломки з метою підтримки в робочому стані машин, устаткування тощо.

Середній ремонт – це ремонт, при якому заміняються зношені деталі, вузли, конструкції обмеженої номенклатури без повного розбирання об'єкта, що ремонтується.

Капітальний ремонт – це ремонт, що передбачає повне розбирання об'єкта, що ремонтується, заміну всіх зношених вузлів, деталей, конструкцій тощо з метою відновлення робочого ресурсу, поліпшення експлуатаційних показників об'єкта, що ремонтується.

Витрати на всі види ремонтів визначаються підприємствами самостійно, виходячи з технічного рівня, фізичного зносу основних виробничих засобів та забезпечення ремонтних робіт матеріально-технічними ресурсами.

Економічна доцільність капітального ремонту основних виробничих засобів визначається порівнюванням витрат на капітальний ремонт об'єкта з вартістю аналогічного нового устаткування. Якщо вартість капітального ремонту цього об'єкта перевищує вартість аналогічного нового устаткування, то такий ремонт робити недоцільно.

Фінансування капітального ремонту на підприємстві здійснюється згідно з планом капітального ремонту. План складають на підставі актів обстеження та кошторисно-фінансових розрахунків щодо ремонту окремих об'єктів з урахуванням чинних норм, цін, тарифів. Капітальний ремонт основних засобів може здійснюватись як підрядним, так і господарським способами. Залежно від цього вибирається і порядок його фінансування.

При підрядному способі виконання капітального ремонту машин, устаткування, транспортних засобів на підставі договорів або нарядів – замовлень. Розрахунки з підрядником (виконавцем) здійснюються на підставі актів приймання цілком завершених ремонтом вузлів, агрегатів, машин тощо.

При господарському способі виконання капітального ремонту об'єктів основних засобів розрахунки здійснюються, як правило, за елементами витрат (виплата заробітної плати ремонтникам, оплата матеріалів, деталей, використовуваних запасних частин тощо).

До складу витрат на капітальний ремонт включають проектно-кошторисні витрати; оплату ремонтних робіт; вартість придбання нових деталей, вузлів, агрегатів; вартість заміни зношених конструкцій і деталей у будівлях і спорудах.

Контроль за здійсненням капітального ремонту, оформленням кошторисно-технічної документації, економним витрачанням грошових коштів здійснює підприємство – замовник чи генпідрядник.

Витрати на всі види ремонтів (поточний, середній, капітальний) об'єктів основних виробничих фондів протягом звітного року підприємства можуть включати у витрати в розмірі щонайбільше 10% сукупної балансової вартості основних засобів на початок звітного року.

Витрати на ремонти, що перевищують 10% балансової вартості основних засобів, у податковому обліку належать на збільшення їх балансової вартості з наступним нарахуванням на цю вартість амортизації за нормами, передбаченими для відповідних видів основних засобів.

Витрати на ремонт основних невиробничих засобів покриваються за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Витрати на капітальний ремонт орендованих основних виробничих засобів провадяться згідно з договором оренди. Коли умовами договору передбачено, що всі витрати на ремонт орендованих основних засобів провадяться за рахунок коштів орендаря, то в суму орендної плати не включають відрахування на капітальний ремонт основних засобів. Якщо капітальний ремонт орендованого майна здійснюється орендодавцем, то витрати на капітальний ремонт включаються в орендну плату і сплачуються орендарем.

На зниження витрат з ремонту основних засобів впливають такі чинники:

– підвищення якості й надійності машин і встаткування, що дозволяють збільшити терміни їхньої експлуатації без ремонту;

– збільшення термінів служби активних основних засобів, у результаті чого зменшується кількість ремонтів, а також розмір витрат на ремонт;

– здійснення заходів щодо спеціалізації ремонтантних служб та переведення їх на комерційний розрахунок.

Під час розбирання об'єктів, що підлягають ремонту, можуть виявитися придатні для дальшого використання матеріали, запасні частини тощо. Вони оприбутковуються, оцінюються, відображаються в обліку і згодом можуть бути реалізовані або використані в процесі ремонту основних засобів.

Капітальний ремонт устаткування найчастіше поєднується з його модернізацією – вдосконалення конструкції, що забезпечує підвищення продуктивності об'єкта, який модернізується, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці. Це порівняно незначні зміни в конструкції робочих механізмів, машин, установок та іншого обладнання, а також матеріалів та методів обробки.

Реконструкція виробництва – комплекс заходів щодо збільшення виробничих потужностей, підвищення продуктивності праці, технічного рівня виробництва з метою збільшення випуску продукції, зниження її собівартості з якнайменшими затратами матеріальних і грошових ресурсів на одиницю введеної потужності.

Модернізація і реконструкція об'єктів основних засобів, як правило, зв'язані з поліпшенням (підвищенням) раніше прийнятих нормативних показників функціонування об'єктів основних засобів: терміну корисного використання, потужності, якості продукції, що випускається і т. ін. У результаті модернізації і реконструкції об'єктів їхня балансова вартість, як правило, збільшується. У випадку наявності в одного об'єкта декількох частин, що мають різний термін корисного використання, заміна кожної такої частини при відновленні враховується як вибуття і придбання самостійного інвентарного об'єкта.

Всі підприємства, незалежно від форм власності, включають витрати на всі види ремонту в собівартість продукції (робіт, послуг) по елементу "Інші витрати". Однак підприємство має право самостійно вибирати спосіб віднесення витрат на ремонт на витрати виробництва й обігу.

Згідно з ДСТУ ремонтом вважається комплекс операцій з відновлення справності або працездатності та поновлення ресурсу об'єкта або його складових. А під технічним обслуговуванням розуміють комплекс операцій або операцію з підтримки справності чи працездатності об'єкта під час його використання за призначенням, простою, зберігання та транспортування. Отже, відмінність ремонту від технічного обслуговування основних засобів полягає у тому, що ремонт спрямований на відновлення справності та працездатності, а техобслуговування – на їх підтримку.

Висновки. Таким чином, для забезпечення експлуатаційних якостей і ефективності використання, а також продовження терміну служби об'єктів основних засобів їх необхідно підтримувати в робочому стані або відновляти їхню працездатність, тобто постійно здійснювати технічне обслуговування, при виході з ладу здійснювати ремонт, а для підвищення продуктивності та поліпшення технічних характеристик – модернізацію і реконструкцію. Причому власник самостій-

но планує витрати на всі види ремонтів, виходячи з фізичного стану основних засобів і своїх фінансових можливостей.

У податковому обліку первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція), що приводить до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єктів у сумі, що перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, які підлягають амортизації, на початок звітного податкового року з віднесенням суми поліпшення на об'єкт основного засобу, щодо якого здійснюється ремонт та поліпшення.

У фінансовому обліку сума всіх видів ремонтів може як додаватися до первісної вартості об'єкта основних засобів (збільшувати первісну вартість), так і відразу зараховуватися на витрати того періоду, в якому вони були зазнані, незалежно від розміру цих витрат, але залежно від збільшення або не збільшення очікуваної майбутньої економічної вигоди від використання цього об'єкта.

Отже з використанням (експлуатацією) основних засобів виникають:

– витрати, спрямовані на поліпшення об'єкта основних засобів, які пов'язані з модернізацією, модифікацією, дообладнуванням, реконструкцією зі зміною основних вузлів і деталей, збільшенням площ, установкою додаткових вузлів і агрегатів і т. д. У цьому випадку відбувається поліпшення основних технічних характеристик об'єкта. В результаті збільшуються в порівнянні з початковим визначенням економічні вигоди, очікувані в майбутньому від експлуатації об'єкта, а вартість ремонту капіталізується (іде на збільшення первісної вартості поліпшеного об'єкта основних засобів);

– витрати, спрямовані на підтримку об'єкта основних засобів у робочому стані (заміна, регулювання, налаштування й інше технічне обслуговування), і витрати, пов'язані з їхньою експлуатацією (витрата палива, електроенергії та інших видів енергії, які пускають в хід об'єкт основних засобів, інші витрати, здійснення яких необхідно для нормальної роботи об'єкта). В цьому випадку основні характеристики об'єкта залишаються незмінними.

Література:

1. Податковий Кодекс України № 2755 від 02.12.2010 р.

2. Наказ Міністерства фінансів "Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" № 92 від 27.04.2000 р.

3. Положення про технічне обслуговування і ремонту дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту, затверджене наказом Мінтрансу України № 102 від 30.03.1998 р.

4. Вікарчук Л. В. Проблеми обліку витрат на ремонт, модернізацію і реконструкцію основних засобів. – Режим доступу: www.rusnauka.com.